

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.489/2017/3. szám

A Debreceni Ítéltábla az elsőfokú eljárásban személyesen eljáró, a fellebbezési eljárásban dr. Györffy István ügyvéd (cím) által képviselt felperes neve (tartózkodási helye: ... Országos Büntetés-végrehajtási Intézet, cím) felperesnek - a dr. Görömbei Zoltán ügyvéd (cím) által képviselt ... Büntetés-végrehajtási Intézet (cím) alperes ellen sérelemdíj megfizetése iránt indított perében a Debreceni Törvényszék 5.P.20.889/2015/12. számú ítélete ellen a felperes által 22. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben és akként változtatja meg, hogy kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 200 000 (kettőszázezer) forintot; a felperes által az alperes részére fizetendő elsőfokú perköltség összegét 130 000 (Egyszázharmincezer) forintra leszállítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 30 000 (Harmincezer) forint fellebbezési eljárási költséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A felperes 2013. szeptember 23. és 2015. január 19. között a ... Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben tartózkodott. 2014. május 4. és május 26. között a 34. számú zárkában volt elhelyezve.

Keresetében 3 000 000 forint sérelemdíj megfizetésére kérte kötelezni az alperest arra tekintettel, hogy a 34. számú zárkában az elhelyezés körülményei és az alperes részéről tanúsított magatartás megvalósította az embertelen és megalázó bánásmód „törvényi kritériumát”.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperes költségben való marasztalását kérte.

Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította, s kötelezte a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 190 500 forint perköltséget, kimondta továbbá, hogy a le nem rótt kereseti illetéket az állam viseli.

A határozata indokolásában kifejtette, hogy a felperes követelésének jogalapja a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:548. § (1) bekezdése, míg a felperes által is kért sérelemdíjat a Ptk. 2:52. § (1) bekezdése alapján igényelheti a sérelmet szenvedett. Ugyanezen szakasz (2) bekezdése értelmében a sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire - különösen a

sérelemdíjra köteles személy meghatározására és a kimentés módjára - a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni azzal, hogy a sérelemdíjra való jogosultsághoz a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges. Hangsúlyozta, hogy a sérelemdíj nem a személyiségvédelem objektív eszköze, így a kártérítési felelősséghez hasonlóan jelentősége van a jogsértő magatartása felróhatóságának és bizonyítást igényel a hivatkozott jogsértő magatartás is. Kiemelte, hogy a per tárgyává tett időszakban hatályban volt a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII.12.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet), melynek szabályait a kereset elbírálásakor alkalmazni kellett.

A felperes keresetében részletezett sérelmeit sorra véve az alábbiakat fejtette ki:

A felperes elsődlegesen azt sérelmezte, hogy az elhelyezése során az alperes megsértette az IM rendelet 137. § (1) bekezdésében foglaltakat. E jogszabályhely értelmében a zárkában elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítélre legalább 6 m³ légtér és férfi elítéltek esetén 3 m² mozgástér jusson. A mozgástér meghatározása szempontjából az alapterületből figyelmen kívül kell hagyni az azt csökkentő berendezési és felszerelési tárgyak által elfoglalt területet. Megállapította, hogy maga az alperes sem vitatta, hogy az IM rendelet előírásait nem tudta betartani, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a BV intézetnek nincs mérlegelési lehetősége a hozzá irányított elítéltek befogadása kapcsán, a jogszabály megszegése körében tehát vétlen, felróhatóság őt nem terheli, annak hiányában pedig kártérítési felelőssége sem állapítható meg. Megjegyezte, hogy az IM rendelet felhívott szakaszát ugyan az Alkotmánybíróság a 32/2014. (XI.3.) AB határozatában, mint nemzetközi szerződésbe és Alaptörvénybe ütközőt megsemmisítette 2015. március 31-i hatállyal, ám a perbeli jogvita elbírálásakor a rendelet az idézett szöveggel volt hatályban.

Alaptalannak találta a felperes arra alapított követelését is, hogy a 34. számú zárkában nem kaptak tisztítószeret, ezért azt nem lehetett megfelelően tisztán tartani, állítását ugyanis a felperes nem bizonyította.

A felperes ugyanígy nem bizonyította, csupán állította, hogy a zárkája ablakára felszerelt kilátásgátlók nem tették lehetővé a megfelelő szellőztetést, elzárták a természetes fényt.

Állította a felperes, hogy a zárkában a wc nem volt elválasztva, az étkezésekkor ezért undor fogta el. Az elsőfokú bíróság az IM rendelet 135. §-ának (2) bekezdését idézve - mely szerint a zárkában folyóvízzel ellátott mosdót, illetve - az ön- vagy közvesztélyes magatartást tanúsító elítéltek elhelyezésére kialakított zárka kivételével - elkülönített, lehetőség szerint önálló szellőzésű wc-t kell létesíteni - kifejtette, hogy az önálló szellőzésű wc biztosítása nem kötelező, csupán lehetőség, így annak elmaradása nem valósít meg jogszabályszegést, a jogsértés bizonyítatlansága pedig a keresetet e részben is alaptalanná tette. Azt az állítását pedig, hogy a wc nem volt elválasztva a zárkában, a felperes nem igazolta.

Alaptalannak találta a felperes azon sérelmét is, hogy a fürdésük során nem volt biztosított számára a melegvíz. Az IM rendelet 151. § (1) és (2) bekezdését idézve rámutatott, hogy a felperes ezt az állítását ugyancsak nem igazolta, a per során e körben tett nyilatkozatai pedig ellentmondásosak voltak.

Alaptalannak találta a felperes arra alapított követelését is, hogy zárkájában a poloskák el voltak szaporodva, azok őt összecsapkédtek, a csipésektől viszkedett, az összenyomott poloskáktól véres volt a fal. Ezen állításait a felperes semmivel nem bizonyította, ezzel szemben az alperes becsatlolta

azt az orvosi igazolást, mely szerint a felperes a per tárgyává tett időszakban jelentkezett orvosi vizsgálatra, ám ott poloska-csípésekről nem tett említést.

Nem találta alaposnak azt a kifogást sem, hogy a zárkában nem volt televízió, így „a szabad információs hírek és a napi hírek 3 hónapon át nem voltak biztosítva”, ezáltal sérült a szabad információs áramlás joga. Az IM rendelet 138. § (1) bekezdése szerint a rendelet 3. számú melléklete sorolja fel a zárka berendezési- és felszerelési tárgyait, melyek között lehetőség szerint biztosítható rádió és televízió. Azok hiánya, miután nem kötelező felszerelésről van szó, jogsértést nem alapol meg.

Alaptalannak találta azt a sérelmet is, hogy bár a felperest fogház fokozatban kellett fogva tartani, a zárka ajtókat az alperes nem ennek megfelelően nyitotta, azok egész nap zárva voltak. Utalt az IM rendelet 41. § (5) bekezdésére, mely szerint a fogház fokozatú elítéltnél a zárka, illetve a lakóhelyiség ajtaját a reggeli létszám-ellenőrzéstől az esti létszám-ellenőrzésig a napirendben meghatározott esetektől vagy a parancsnok eltérő rendelkezésétől eltekintve, nyitva kell tartani. Az alperes parancsnoka 30516/801/18/2013. szám alatt kiadott intézkedése szól a zárka ajtók nyitva- és zárva tartásának rendjéről, a szerint fogház fokozatú elítéltek esetén - a BV intézet építészeti adottságaira és elhelyezési feltételeire is figyelemmel - a napirendi feladatokat és az intézet biztonságát figyelembe véve nyitva kell tartani a zárkákat abban az esetben, ha ott fogvatartotti mozgatás nincs folyamatban. A zárkák ajtaját azonban kulcsra zárva kell tartani, különösen létszám-ellenőrzéskor; szolgálat átadás-átvételnél; biztonsági ellenőrzés, szemle, vizsgálat ideje alatt; nagyobb létszámot érintő mozgatás alatt; a szinten tartott szervezett program lebonyolítása alatt; ételosztáskor; fogvatartotti telefonhasználat alatt. Az alperesnél e rendelkezést betartották, az abban írtak figyelembevételével volt nyitva vagy zárva a 34. zárka ajtaja. Megjegyezte az elsőfokú bíróság, hogy a felperes nem bizonyította a zárkák folyamatos zárva tartását, ezzel kapcsolatos nyilatkozatai egymásnak ellentmondóak voltak.

Ugyanígy nem bizonyította a felperes, hogy a feleségével való kapcsolattartását az alperes nem biztosította, miként azt sem, hogy a zárka burkolata az egészségére ártalmas anyagot tartalmazott.

Mindezekre figyelemmel a keresetet elutasította.

A Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a pervesztes felperest az alperes részére perköltség megfizetésére. Perköltségként az alperes képviselőjének munkadíját vette figyelembe, melynek összegét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) 3. § (2) bekezdés a) pontja alapján határozott meg és a 4/A. § (1) bekezdése szerint általános forgalmi adóval növelt összegben.

A felperes személyes költségmentességére tekintettel kimondta, hogy a le nem rótt kereseti illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

Az ítélettel szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben annak megváltoztatását, a keresete szerinti sérelemdíj megállapítását és az alperes költségben való marasztalását kérte. Álláspontja szerint az elhelyezésével kapcsolatos jogszabályi rendelkezések betartása mindenkire kötelező, az alperes pedig ezt nem teljesítette, így felelőssége megállapítható. Tévesnek ítélte, hogy az intézet parancsnokának intézkedése felülírhatja az IM rendelet előírásait, mely szerint a zárka ajtókat nyitva kellene tartani, ám maga az ítélet is megállapította, hogy azok túlnyomórészt zárva voltak. A működési rendjét az alperes alakíthatja ki, ha azt nem a jogszabálynak megfelelően teszi, ugyancsak felelősséggel tartozik. Végül hangsúlyozta, hogy a magyarországi börtönviszonyok vonatkozásában köztudomású ténynek minősül az, hogy a zárkákban poloskák vannak, amelyek a

fogvatartottakat összezsírok. Ebből következően pedig őt külön bizonyítási kötelezettség ezen állításával kapcsolatban nem terhelte.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes költségben való marasztalását kérte. Az elhelyezési körülményekkel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy őt felróhatóság nem terheli, több bírósági határozat is kimondta, hogy emiatt kártérítési felelőssége a BV intézetnek nem állapítható meg. Tévesnek találta a felperes azon érvelését, hogy az intézet parancsnokának rendelkezése felülírná az IM rendelet szabályait, az utasítás kiadására éppen a jogszabály hatalmazza fel az intézetvezetőt, s a rendelkezésében írtakat az alperes teljeskörűen be is tartotta. Vitatta, hogy a BV intézetek poloskákval való fertőzöttsége olyan köztudomású tény lenne, melyet a sérelmet szenvedőnek nem kellene bizonyítania.

Az ítéletábra a fellebbezést az alábbiak szerint részben találta alaposnak.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helytállóan állapította meg, a felperes elhelyezési körülményeivel és a megfelelő illemhely biztosításával kapcsolatos döntése kivételével a további állított sérelmek kapcsán az általa megállapított tényállásból helytálló következtetéseket vont le, azok körében megalapozott döntést hozott, melynek indokolása az irányadó jogszabályok helyes felhívásával teljeskörű, azzal az ítéletábra egyetért, azt megismételni nem kívánja.

A felperes az új Ptk. hatálybalépése után tartózkodott a 34. zárában, az ott elszenvedett sérelmei a Ptké. 8. §-ára tekintettel az új Ptk. alapján ítérendők meg.

A Ptk. 2:42. § (2) bekezdése szerint a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak.

A Ptk. 2:43. §-a értelmében a személyhez fűződő jogok védelmét jelenti különösen - többek között - a személy hátrányos megkülönböztetése, a személyes szabadság megsértése, a testi épség, az egészség, valamint a becsület megsértése.

Az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdése szerint senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani.

Az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (a továbbiakban: Egyezségokmány) 7. cikke szerint senkit sem lehet kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánásnak vagy büntetésnek alávetni.

Az Egyezségokmány 10. cikkének 1. pontja alapján a szabadságuktól megfosztott személyekkel emberségesen és az emberi személyiség veleszületett méltóságának tiszteletben tartásával kell bánni.

Az Emberi Jogok és az Alapvető Szabadságjogok Védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény (EJEE) 3. cikke szerint senkit sem lehet kínzásnak vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága számos ügyben, így a Sz. kontra Magyarország (30.221/06.), K. kontra Magyarország (15.707/10.), a H. kontra Magyarország (52.625/10.), a F. kontra Magyarország (69.095/10.), továbbá a V. és mások kontra Magyarország ügynevezett P.-ügyben

megállapította, hogy a zsúfolt körülmények közötti fogvatartás nem tartja tiszteletben az alapvető emberi méltóságot, kimeríti az EJEE 3. cikkében tilalmazott embertelen és megalázó bánásmód fogalmát. Az EJEE túlsúfoltságnak tekinti, ha az egy fogvatartottra jutó személyes mozgástér kevesebb, mint 3 m² és ez megvalósítja az EJEE 3. cikkében meghatározott tilalom megsértését.

Tény, hogy az IM rendelet jogsértés időpontjában hatályos 137. §-ának (1) bekezdése szerint a zárkában elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítélre lehetőleg 6 m³ légtér és lehetőség szerint a férfi elítéltek esetén 3 m² mozgástér jusson. Az Alkotmánybíróság azonban a 32/2014. (XI.3.) AB határozatában megállapította, hogy a rendelkezés nemzetközi szerződésbe és az Alaptörvénybe ütközik, és azt 2015. március 31-i hatállyal megsemmisítette. Az Alkotmánybíróság e határozatában kifejtette, hogy az egyezményben és az Alaptörvényben is szabályozott embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmából az az absztrakt követelmény vezethető le, hogy a többszemélyes zárkában fogvatartottak részére biztosított élet, illetve mozgástérnek minden esetben el kell érnie azt a minimális értéket, amely biztosítja számukra az emberi méltósághoz való alapjoguk sérelme nélküli elhelyezésüket valamely büntetés-végrehajtási intézetben. E minimális élet, illetve mozgástér biztosítása nélkül ugyanis olyan túlsúfoltság jön létre, amely megakadályozza az érintettekkel való emberhez méltó és őket adottságaiktól függetlenül megillető bánásmódot, így embertelen, megalázó bánásmódnak, büntetésnek minősül.

A Kúria a korábbi bírói gyakorlattal szakítva több döntésében állást foglalt abban a kérdésben, hogy személyhez fűződő jogot sért, ha a jogszabályban meghatározott fogvatartási körülményeket az előírt minimális mozgástér biztosításával nem teszik lehetővé a fogvatartott számára (Kúria Pfv.IV.21.778/2010/4., Pfv.IV.22.372/2011/9. számú határozatai). A büntetés-végrehajtási intézmény feladata a jogszabályok betartása, a fogvatartottak megfelelő elhelyezése, ennek körében a minimális mozgástér biztosítása.

Amennyiben ennek a bv. intézet nem tesz eleget, felróható magatartást tanúsít. Tévesnek ítélte azt a bírói gyakorlatot, amely a befogadási kötelezettségre és szűkös költségvetési keretekre hivatkozással a büntetés-végrehajtási intézetek felróhatóságának a hiányát állapította meg. Ezzel kapcsolatos indokolást tartalmaz a Kúria Pfv.IV.21.344/2015/6. és a Pfv.IV.21.654/2015/11. számú határozata.

A Kúria ugyanezt az álláspontot foglalta el a megfelelő illemhely biztosításával kapcsolatos jogsértések esetében is.

Mindezekre figyelemmel - tekintettel arra, hogy maga az alperes sem vitatta, hogy a felperes számára a 34. számú zárkában nem biztosított minimális mozgástér, illetőleg megfelelő illemhelyet - az embertelen és megalázó bánásmódnak, egyszersmind felróható és sérelemdíjjal kompenzálendő személyiségi jogi jogsértésnek minősül (2:52. §).

Az ítéletábra a sérelemdíj összegének a meghatározásánál arra volt figyelemmel, hogy a felperes kifejezetten a 34. számú zárkában történt elhelyezése idejére sérelmezte az elhelyezési körülményeit és a megfelelő illemhely biztosításának hiányát, s ebben a zárkában csupán 22 napot tartózkodott (2014. május 4. - május 26. között), ezért 200 000 forint összegű sérelemdíjat talált arányban állónak a megállapított jogsértésekkel okozott sérelmek ellensúlyozására.

A felperes tévesen állítja fellebbezésében, hogy az alperes parancsnoka „felülírta” rendelkezésében az IM rendelet kötelező előírását. Az IM rendelet előzőekben idézett 41. § (5) bekezdése ugyanis csak a parancsnok eltérő rendelkezésétől eltekintve írja elő a zárkák nyitva tartásának kötelezettségét. Az alperes parancsnoka a jogszabály adta felhatalmazással élve szabályozta a helyi viszonyok ismeretében a zárkák nyitva tartásának rendjét és az eljárás során nem merült fel adat arra

nézve, hogy az utasítását ne tartották volna be. Ebből következően pedig az alperes jogellenes, felróható magatartást e körben nem tanúsított.

Nem osztja az ítéletábra a fellebbezés 3. pontjában kifejtett érvelést sem, tekintettel arra, hogy a felperes álláspontjával szemben nem köztudomású tény, hogy valamennyi BV intézet valamennyi zárkájában poloskák találhatók. A bíróságnak hivatalos tudomása van arról, hogy számos BV intézetben, több zárkában előfordult ilyen eset, azonban azt, hogy konkrétan az alperes 34. zárkájában a felperes fogvatartásának idején is poloskák voltak és azok a felperest összecsisípkedték, a felperesnek kellett volna igazolnia, ahogyan erre az elsőfokú bíróság a figyelmét két alkalommal is felhívta. A bizonyítási kötelezettségének a felperes nem tett eleget, ezzel szemben - ahogyan arra a törvényszék is helytállóan utalt - az alperes becsatolta azt az okiratot, mely tanúsította, hogy a felperes a perbeli időszakban megjelent orvosi vizsgálaton, ám ott poloskacsípésről említést nem tett. Ilyen körülmények között nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor az alperes felelősségét emiatt sem állapította meg.

Észlelte az ítéletábra, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében tévesen állapította meg az alperes javára elszámolható perköltség összegét. Az általa helyesen felhívott R. 3. § (2) bekezdés a) pontja értelmében a pertárgyérték 5 %-ának megfelelő összegű ügyvédi munkadíj lett volna elszámolható a pernyertes alperes javára. Az ítélet indokolásából kitűnően a törvényszék ennek megfelelően 150 000 forintban állapította meg a jogi képviselő munkadíját, tekintettel azonban arra, hogy a képviselő az elsőfokú eljárás során nem nyilatkozott arról, hogy általános forgalmi adót kell-e fizetnie, elszámolta javára az R. 4/A. § (1) bekezdése alapján az általános forgalmi adó összegét is, így összesen 190 500 forint megfizetésére kötelezte a felperest. Az alperes képviselője a fellebbezési ellenkérelmében akként nyilatkozott, hogy „továbbra is áfa-mentes”. Erre tekintettel az ítéletábra mellőzte az általános forgalmi adó felszámítását az alperes képviselője részére.

Az előzőekben kifejtettekre figyelemmel a felperes kis részben pernyertes lett, ezért az alperes részére megállapítható, jogi képviselőjének munkadíjából álló elsőfokú perköltség összegét az ítéletábra leszállította azzal, hogy a perköltség fizetésre kötelezés jogszabályi alapja a Pp. 81. § (1) bekezdése.

Mindezekre figyelemmel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta.

A fellebbezés kis részben bizonyult eredményesnek, ezért a felperes köteles az alperes részére fellebbezési eljárási költség megfizetésére. E címen az ítéletábra az alperes képviselőjének munkadíját számolta el, melynek összegét az R. 3. § (2) bekezdés a) pontja, (5) bekezdése alapján állapította meg, a (6) bekezdésben írtakra figyelemmel mérsékelt összegben, tekintettel arra, hogy az alperes képviselője a fellebbezési eljárás során csupán egy rövid ellenkérelmet nyújtott be.

A felperes személyes költségmentességére és az alperes illetékmentességére tekintettel a fellebbezési illetéket az állam viseli a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján.

Az ítéletábra a fellebbezést a Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pontja alapján bírálta el tárgyaláson kívül.

Debrecen, 2017. október 11.

Dr. Csiki Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Veszprémy Zoltán s.k. előadó bíró, Dr. Gárdosi Judit s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -